

Raport privind activitatea în cadrul Programului de Stat, etapa 2022

*Valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național în contextul
integrării europene,*
cu cifrul nr. 20.80009.1606.01

Institutul de Filologie Română „B. P.- Hasdeu”

Prioritatea strategică: IV. Provocări societale

Conducător de proiect: dr. hab. Eugenia MINCU

Acord de colaborare: Institutul de Matematică și Informatică
„Vladimir Andrunachievici”

■ Scopul proiectului

Revalorificarea elementului static al limbii române, valorificarea textelor românești vechi; reactualizarea patrimoniului onomastic și a celui toponimic (subtema 3), identificarea elementelor dinamice ale limbii; elucidarea fenomenelor lingvistico-terminologice, generatoare de modificări în limba română la nivelurile: morfologic, lexical, semantic, funcțional etc. (subtemele 1, 2, 3); salvagardarea arhivei dialectologice; digitalizarea și transliterarea în alfabet latin a textelor dialectale, a dicționarilor; revalorificarea elementului static al limbii române (subtemele 1, 3); actualizarea profilului terminologic în limba română (subtemele 4 și 5); cultivarea limbii române (subtemele 1-5) etc.

■ Obiective și rezultate preconizate, etapa 2022

Subtema 1. Cercetarea și valorificarea lexicului limbii române în context general românesc (responsabil de grup – dr. Ana VULPE) (în continuare – Subtema 1)

Etapă de elaborare a lucrărilor lexicografice. Completarea bibliotecii virtuale de dicționare ale limbii române elaborate în cadrul grupului de lucru, subtema 1

Lucrări preconizate: *Dicționar explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime și exemple)* (lucrare colectivă), corpus fizic – 2022; *Variabilitatea limbii române în spațiul basarabean (în baza unor manuale de gramatică și a presei timpului)* (dr. L. Botnaru), studiu monografic – 2022; *Culegerea de articole Pagini de sociolingvistică basarabeană* (dr. hab. V. Bahnaru) – 2022; *Dicționar de antonime (cu exemple din literatură)* (autor: Gh. Druță; coordonator și responsabil de ediție: dr. Ana Vulpe) – 2022; *Dicționar de englezisme* (dr. A. Vulpe, dr. L. Căruntu-Caraman) – 2023; *Englezismele în presa periodică din Republica Moldova (aspectele funcțional, fonetic, ortografic, morfologic, semantic)*, studiu monografic (dr. L. Căruntu-Caraman) – 2023

Obiective și rezultate preconizate, etapa 2022

Subtema 2. Cercetarea și valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național (responsabil de grup – dr. Ion BĂRBUȚĂ) (în continuare – Subtema 2)

Realizarea studiului teoretic *Structurile fundamentale ale limbii române și actualizările lor discursive*.

Lucrări preconizate: *Structurile fundamentale ale limbii române și actualizările lor discursive* (lucrare colectivă), studiu monografic – 2023

Subtema 3. Valorificarea textelor manuscrise vechi. Salvagardarea tezaurului onomastic. Motivologia – o nouă direcție în lingvistica europeană (responsabil de grup – dr. hab. Angela SAVIN) (în continuare – Subtema 3)

Componenta *Motivologie*: Organizarea materialului faptic conform clasificării provenienței unităților polilexicale stabile în cele indigene și cele generale.

Componenta *Dialectologie*: Elaborarea versiunii finale a textelor dialectale (volumul I) convertite în format digital și transliterate în alfabet latin, în transcriere fonetică și în formă literarizată, însoțită de explicații ale unităților lexicale dialectale.

Componenta *Onomastică*: Întocmirea repertoriului de ghid. *Localitățile Republicii Moldova. Ghid toponimic explicativ, etimologic și normativ*.

Completarea, inventarierea, sistematizarea și digitalizarea bazei de date privind antroponimele.

Componenta *Textologie*: Analiza fenomenelor sintactice ale manuscrisului *Sandipa*. Particularități lexico-gramaticale ale textului imnografic ortodox.

Lucrări preconizate: *Tipologia numelui de familie: semantică și structură* (dr. V. Răileanu), studiu monografic – 2022; *Sandipa. Un vechi manuscris românesc* (dr. G. Verebceanu), studiu monografic – 2023; *Dicționar de unități polilexicale stabile motivate în limba română* (dr. hab. A. Savin) – 2023.

Obiective și rezultate preconizate, etapa 2022

Subtema 4. Valorificarea patrimoniului terminologic național. Cercetarea limbajelor specializate (responsabil de grup – dr. hab. Inga DRUȚĂ) (în continuare – Subtema 4)

Elaborarea și pregătirea pentru editare a *Dicționarului poliglot de marketing*, Elaborarea *Dicționar poliglot de branding*. Definirea termenilor.

Lucrări preconizate: *Dicționar poliglot de marketing* (lucrare colectivă) – 2022; *Dicționar poliglot de branding* (lucrare colectivă) – 2023.

Subtema 5. Valorificarea profilului terminologic în limba română în contextul internaționalizării, standardizării și unificării terminologiilor (în baza limbilor savante, greacă și latină) (responsabil de grup – dr. hab. Eugenia MINCU) (în continuare – Subtema 5)

Elaborarea și pregătirea pentru editare a *Dicționarului poliglot de aforisme și expresii latine* (lucrare colectivă). Sistematizarea corpusului aforistic savant greco-latin. Elaborarea repertoriului teoretic al *Studiului de metaforă. Mic dicționar de termeni-metaforă*. Identificarea termenilor-metaforă prezenți în limbajele specializate. Elaborarea tabletelor de etimologizare și de cultivare a limbii. Dezvoltarea și administrarea site-lui *LogosPlus*.

Lucrări preconizate: *Dicționar poliglot de aforisme și expresii latine* (lucrare colectivă) – 2022; *Studiu de metaforă. Mic dicționar de termeni-metaforă* (lucrare colectivă) – 2023; *Dicționar de termeni ELA, destinat profesorilor de LLR/limbi și literaturi* (dr. hab. V. Pâslaru) – 2023.

Lucrări preconizate la nivel de proiect:

Culegerea Filologia Modernă: realizări și perspective în context european. Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”: 65 de ani de la fondare, ediția a XVI-a. Chișinău, Pro Libra, 2022, 494. ISBN

Culegerea Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare (autori interviuri: E. Mincu, L. Botnaru et al.; coordonatori de ediție: N. Corcinschi, E. Mincu; resp. de ediție: E. Brăguță; Chișinău, Editura UNU, 2022, 460 p. ISBN 978-9975-3387-9-0);

Ființa cuvântului. Limba română: corectitudine și controverse (lucrare colectivă), culegere de tablete de etimologizare și de cultivare a limbii; vol. 2, 2023.

Rezultatele principale obținute în anul 2022

Subtema 1. Cercetarea și valorificarea lexicului limbii române în context general românesc (responsabil de grup – dr. Ana VULPE)

- Au fost realizate acțiuni necesare pregătirii pentru editare variantă-hârtie a *Dicționarului explicativ al limbii române actuale* (cu sinonime, antonime, paronime, exemple) în 4 volume (s-au elaborat *Cuvântul-înainte*, *Lista abrevierilor* și *Indicații privind utilizarea dicționarului* – A. Vulpe). (Coordonator: dr. Ana Vulpe; autori: dr. hab. Vasile Bahnaru, dr. Liliana Botnaru, dr. Livia Căruntu-Caraman, dr. hab. Viorica Molea, dr. Maria Onofraș, Tamara Pahomi, Valeriu Sclifos, Lidia Vrabie, dr. Ana Vulpe, 2022, realizare 100%).
- Au fost elaborate noi articole lexicografice pentru *Dicționarul de englezisme recente* (literele J-S; literele A-K; dr. A. Vulpe, dr. Livia Căruntu-Caraman, 2023, realizare 75%).
- S-a efectuat redactarea finală a întreg *Dicționarului de antonime* (autor: Gh. Druță; coordonator: dr. Ana Vulpe, 2022, realizare 100%).
- Au fost pregătite pentru încărcare pe platforma dex.ifr.md *Dicționarul de cuvinte și sensuri noi*; *Dicționarul explicativ al limbii române actuale. Vol. I-II* (dr. A. Vulpe, drd. E. Brăguță, drd. Cr. Serdeșniuc).
- A fost verificată corectura lucrărilor convertite în variantă digitalizată (*Dicționar explicativ uzual*; *Dicționar de cuvinte și sensuri noi*) (dr. A. Vulpe, drd. E. Brăguță, drd. Cr. Serdeșniuc, L. Vrabie, dr. Livia Căruntu-Caraman, dr. Liliana Botnaru).
- A fost dezvoltată o metodă colaborativă de lucru privind încărcarea literelor pe platforma [DEX](#). Această metodă constă în utilizarea serviciului *Google Drive* împreună cu funcționalul „Încarcă o literă” din platforma DEX (T. Bumbu). A fost elaborat modulul de sortare a cuvintelor din dicționarul de sinonime și dicționarul explicativ uzual. S-au încărcat [Dicționarul de cuvinte și sensuri noi](#) pe platforma [DEX online](#) (2 428 de articole lexicografice) și *Dicționarul explicativ al limbii române actuale* (13 709 de articole lexicografice). S-a dezvoltat modulul de încărcare a unei litere pe platforma <https://dex.ifr.md/litera>.
- Au fost încărcate pe platformă volumele I și II ale *Dicționarului explicativ al limbii române actuale*, au fost lecturate și tehnoredactate articolele lexicografice încărcate (Tudor Bumbu, dr. Ana Vulpe, dr. Livia Căruntu-Caraman, dr. Maria Onofraș, dr. Liliana Botnaru, drd. Ecaterina Brăguță, Lidia Vrabie). Au fost organizate și desfășurate ședințe de lucru comune (lexicografi și informaticieni) în vederea efectuării proceselor respective.
- Au fost analizate mai multe materiale recente din mass-media și au fost identificate (în contexte) circa 30 de inovații semantice. Au fost definite (în premieră), li s-a stabilit etimologia, domeniul de utilizare etc. A fost elaborat și publicat (în colaborare) articolul *Achiziții lexicale ultrarecente pentru vocabularul limbii române* (partea a II-a) (dr. Maria Onofraș, dr. Ana Vulpe).
- În vederea promovării corectitudinii limbii române, au fost identificate, elaborate și furnizate 18 tablete de cultivare a limbii pentru *LogosPlus* (dr. Maria Onofraș, dr. Ana Vulpe, dr. hab. Viorica Molea).

Rezultatele principale obținute în anul 2022

- Pentru *Indicele bibliografic. Lingvistica în Republica Moldova* s-au identificat și s-au înregistrat lucrările lingvistice editate în 2021 (dr. Maria Onofraș).
- Pentru studiul monografic *Variabilitatea limbii române în spațiul basarabean (în baza unor manuale de gramatică și a presei timpului)* au fost analizate și confruntate particularitățile fonetice, morfologice și lexicale ale limbajului presei periodice editate pe teritoriul basarabean după cel de-al Doilea Război Mondial (*Moldova socialistă, Tânărul leninist, Scânteia leninistă*) până în 1992. Au fost formulate *Concluziile generale* referitoare la mecanismul de funcționare a variabilității în limba română din spațiul basarabean. A fost efectuată redactarea finală a lucrării, structurarea anexelor și expedierea studiului monografic la machetare. Lucrarea este editată (dr. Liliana Botnari, 2022, realizare 100%).
- A fost definitivată și a fost editată culegerea *Pagini de lingvistică basarabeană* (dr. hab. Vasile Bahnaru, 2022, realizare 100%).
- A fost consultată literatura de specialitate, elaborat și definitivat primul capitol pentru studiul monografic *Englezismele în presa periodică din Republica Moldova (aspectele funcțional, fonetic, ortografic, morfologic, semantic)* (dr. Livia Căruntu-Caraman, 2023, 75%).
- S-a colaborat în editarea volumului *Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „Bogdan P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare*. Coord.: Nina Corcinschi, Eugenia Mincu. Resp. de ediție: drd. Ecaterina Brăguță. Autori interviuri: Eugenia Mincu, Liliana Botnaru ș. a.) (portrete filologice și articole științifice: dr. A. Vulpe, dr. M. Onofraș, dr. hab. V. Bahnaru, dr. L. Botnari).

Rezultatele principale obținute în anul 2022

Subtema 2. Cercetarea și valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național (responsabil de grup – dr. Ion BĂRBUȚĂ)

- A fost în vizor studiul monografic *Structurile fundamentale ale limbii române și actualizările lor discursive* (lucrare colectivă, 2023, realizare 75%). Obiectivul central al lucrării elaborate în cadrul proiectului prevede studiul enunțului ca unitate de bază a comunicării, urmărindu-se astfel elaborarea unei gramatici comunicative a enunțului din limba română. Paradigma comunicativă a enunțului înglobează o construcție de bază (structură elementară, enunț nucleu, varianta canonică, prototipică a enunțului) și mai multe construcții derivate, reorganizate. Din perspectivă pragmatică, sensul enunțului reprezintă rezultatul codificării informațiilor referitoare la evenimentul din realitate și a informațiilor care derivă din contextul funcționării sale. Prin codificarea acestor informații de natură diferită se constituie componentele semantico-pragmatice din structura laturii de conținut a enunțului. Stratificarea structurii pragmasemantice a enunțului este realizată în studiile de lingvistică pragmatică prin prisma relațiilor sale cu factorii extralingvistici care o generează (stabilirea nivelurilor de structurare pragmasemantică a enunțului). Structura *referențial-semantică* a enunțului codifică informația despre evenimentul desemnat de enunț. Elementele componente ale evenimentului din realitate desemnat de enunț sunt: a) acțiunea, starea, caracteristica, relația, b) participanții implicați de acestea și c) circumstanțele în care se desfășoară acțiunea ori există o caracteristică, o stare sau o relație.
- Menționăm că această lucrare are o importanță deosebită atât în plan general teoretic (clarifică numeroase aspecte legate de funcționarea limbajului în actul de comunicare), cât și, mai ales, în ce privește îmbunătățirea procesului de predare a limbii în școala de toate nivelurile. S-a colaborat în editarea volumului *Portrete filologice*. Institutul de Filologie Română „Bogdan P.-Hasdeu”. Coord.: Nina Corcinschi, Eugenia Mincu. Resp. de ediție: Ecaterina Brăguță. Autori interviuri: Tatiana Sîmboteanu) (portrete filologice și articole științifice: dr. hab. E. Constantinovici).

Rezultatele principale obținute în anul 2022

Subtema 3. Valorificarea textelor manuscrise vechi. Salvagardarea tezaurului onomastic. Motivologia – o nouă direcție în lingvistica europeană (responsabil de grup – dr. hab. Angela SAVIN)

- **Componenta *Motivologie*:** Au fost redactate articolele de dicționar conform motivației extralingvistice: cele comune au fost repartizate după motivația extralingvistică: biblică, istorică, livrescă, mitologică, cu depistarea lor în literatura artistică, publicistică cu indicarea sursei și linkurilor – lucrarea lexicografică *Dicționar de unități polilexicale stabile motivate în limba română* (dr. hab. A. Savin, 2023, realizare 75%).
- **Componenta *Dialectologie*:** A fost elaborată versiunea finală a textelor dialectale (volumul I) convertite în format digital și transliterate în alfabet latin, în transcriere fonetică și în formă literarizată, însoțită de explicații ale unităților lexicale dialectale. Revizia finală a textelor dialectale transcrise fonetic s-a realizat prin confruntare cu varianta în grafie chirilică și cu înregistrările audio disponibile. Redarea textelor dialectale în formă literarizată a necesitat soluționarea unui șir de probleme legate de respectarea autenticității textelor, dat fiind că literarizarea nu este o simplă „traducere” în limba standard, ci presupune păstrarea trăsăturilor ce individualizează graiurile din localitățile anchetate. De aceea, s-au stabilit reguli exacte de transpunere a textelor în formă literarizată, la nivel fonetic, morfologic, morfofonetic, morfosintactic, lexical, și s-a recurs la glosarea elementelor specifice, astfel înlesnindu-se înțelegerea materialului. Versiunea literarizată a textelor dialectale publicate la Chișinău în anii '60-'80 ai secolului trecut face posibilă utilizarea acestora în scopuri științifice și nu numai de către un public larg, ea fiind accesibilă nu doar specialiștilor, ci și celor neinițiați în domeniul dialectologiei sau nefamiliarizați cu transcrierea fonetică. Transpunerea textelor dialectale în formă literarizată și glosarea unităților lexicale dialectale (dr. hab. V. Pavel; dr. L. Popovschi, 2023, realizare 75%). Totodată, s-a realizat scanarea, recunoașterea cărții „Texte dialectale”, vol. 1, partea 2 (90 de pagini); verificarea și corectarea materialului cărții „Texte dialectale”, vol. 1, partea 2 (Chișinău: Știința, 1971); recunoașterea cărții „Texte dialectale”, vol. 2, partea 1 (Chișinău: Știința, 1971) (200 de pagini); a fost pregătit dicționarul pentru softul de verificare, îmbunătățirea programului de transliterare din scrisul chirilic fonetic în cel latin pe baza cărții noi (L. Malahov).

Rezultatele principale obținute în anul 2022

- **Componenta *Onomastică*:** *Ghidul toponimic informativ-documentar* a fost completat cu circa 250 de articole lexicografice, acestea privind oiconimele urbane și rurale din republică. A fost întocmit repertoriul onimic pentru ghidul toponimic informativ-documentar, literele F, G (segmentele planificate). Pentru oiconimele cercetate s-a stabilit vechimea lor documentară, originea și proveniența etimologică, componența lexicală și structural-derivațională (dr. hab. A. Eremia, 2023, realizare 75%).
- A fost redactată și pregătită pentru editare monografia *Tipologia numelui de familie: semantică și structură* (dr. V. Răileanu, 2022, realizare 100%).
- **Componenta *Textologie*:** Materialul lingvistic a fost examinat din punctul de vedere al identificării particularităților sintactice. A fost redactat capitolul *Studiu lingvistic asupra manuscrisului Sandipa. Sintaxa* (dr. G. Verebceanu, 2023, realizare 75%).
- Au fost determinate *Particularitățile lexico-gramaticale ale textului innografic ortodox*.
- S-a colaborat în editarea volumului *Portrete filologice*. Institutul de Filologie Română „Bogdan P.-Hasdeu”. Coord.: Nina Corcinschi, Eugenia Mincu. Resp. de ediție: Ecaterina Brăguță. Autori interviuri: Eugenia Mincu, Liliana Popovschi) (portrete filologice și articole științifice: dr. hab. A. Savin, dr. hab. V. Pavel, dr. hab. A. Eremia, dr. G. Verebceanu).

Rezultatele principale obținute în anul 2022

Subtema 4. Valorificarea patrimoniului terminologic național. Cercetarea limbajelor specializate (responsabil de grup – dr. hab. Inga DRUȚĂ)

- *Dicționarul poliglot de marketing* (lucrare colectivă) a fost completat cu termeni echivalați în limbile engleză, franceză și rusă. S-au stabilit relațiile de sinonimie/antonimie/hiperonimie, făcându-se trimerile corespunzătoare în text. Manuscrisul a fost revizuit, redactat și a fost pregătit de tipar. *Dicționar poliglot de marketing* (autori: Inga Druță, Lidia Vieru, Mariana Vlas; 2022; realizare 100%) a apărut la editura Cartier. Continuă elaborarea *Dicționarului de branding* (autori: Inga Druță, Lidia Vieru, Mariana Vlas; 2023; realizare 75%). S-a colaborat în editarea volumului *Portrete filologice*. Institutul de Filologie Română „Bogdan P.-Hasdeu”. Coord.: Nina Corcinschi, Eugenia Mincu. Resp. de ediție: Ecaterina Brăguță. Autori interviuri: Eugenia Mincu) (portrete filologice și articole științifice: dr. hab. I. Druță).

Subtema 5. Valorificarea profilului terminologic în limba română în contextul internaționalizării, standardizării și unificării terminologiilor (în baza limbilor savante, greacă și latină) (responsabil de grup – dr. hab. Eugenia MINCU)

- A fost pregătit pentru editare și editat *Dicționarul poliglot de aforisme și expresii latine* (lucrare colectivă; autori: dr. hab. E. Mincu, dr. D. Macovei, drd. N. Rotaru, msd. C. Negru; 2022; realizare 100%). Revalorificarea spiritualității antice, conservate în corpusul aforistic savant, este obiectivul prezentei lucrări lexicografice: actualizarea aforismelor și a expresiilor latine, echivalarea acestora în limbile română, engleză, germană, franceză, spaniolă, italiană, rusă, bulgară (dată fiind poziția inter-/translingvistică a aforismelor și a expresiilor latine), propunerea unor abordări ale corpusului aforistic, din perspectivele ontologică, gnoseologică, deontologică (acestea fundamentează ideea valorilor universale), identificarea criteriilor de clasificare a corpusului aforistic etc. Prin tematica sa, *Dicționarul* este destinat Omului de toate vârstele (copii, maturi etc.), de toate profesiile, implicat în multiple activități, inclusiv în cele de a învăța și de a cunoaște etc. *Dicționarul* tratează aspecte aplicative ale corpusului aforistic savant și relevă modalitățile de funcționare *in vivo*. Totodată, este relevată funcția terminologică a aforismelor și a expresiilor latine, dar și funcția comunicativă.

Rezultatele principale obținute în anul 2022

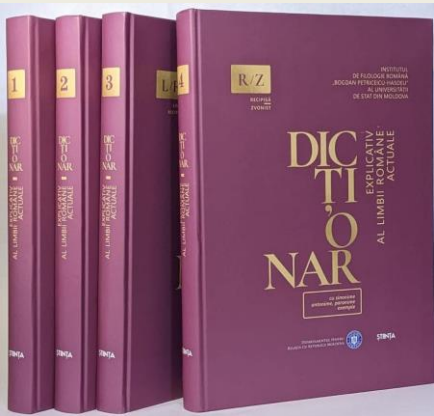
- A continuat elaborarea lucrării *Studiu de metaforă. Mic dicționar de termeni-metaforă* (lucrare colectivă; autori: dr. hab. E. Mincu, drd. N. Rotaru, msd. C. Negru; 2023, realizare 75%); au fost definiți și explicați aproximativ 40 de termeni-metaforă. *Repertoriul teoretic* al lucrării reflectă noțiunile de nominație și de denominație în explicarea procesului de „creare” a metaforei. Sunt analizați termeni-metaforă în funcție de anumite criterii de clasificare. Este elucidată metafora ca unul dintre cele mai productive procedee de formare a termenilor. Au fost stabilite conceptele definitorii ale ELA; au fost definiți termeni (dr. hab. V. Pâslaru, 2023; realizare 75%).
- Diseminarea rezultatelor obținute s-a realizat prin participări la manifestări științifice, publicații, dar și prin accesarea site-ului *LogosPlus*, secțiunile *Apariții editoriale*, *Articole recente* etc. A fost dezvoltat site-ul *LogosPlus* (logosplus.ifr.md) (în colaborare cu drd. C. Ivanov). Site-ul are drept obiectiv promovarea limbii române. Conține 40 de tablete video, de etimologizare (14) și de cultivare a limbii române (26); de asemenea, 150 de tablete de cultivare a limbii (format Word), conținute în rubricile *Fonetică, ortografie și punctuație* – 8; *Lexic și Semantică* – 89; *Morfologie* – 37; *Sintaxă* – 16. Site-ul este dezvoltat continuu (dr. C. Ivanov, dr. hab. E. Mincu, msd. C. Negru).
- Sunt actualizate Secțiunile *Articole recente*, *Noutăți editoriale*, 7 emisiuni TV (în colaborare cu AXIAL TV – <https://logosplus.ifr.md/index.php/emisiunea-cultivarea-limbii-romane> (prezintă: drd. N. Rotaru); 2 emisiuni de promovare a culturii limbi române (Radio și TV: Eugenia MINCU).
- Sunt active: a) secțiunea *Dicționare online*, unde poate fi accesat *Dicționarul de sinonime* (10.000 cuvinte-titluri), dar și *Dicționarul de uz general*, destinate publicului larg (dex.ifr.md). S-au încărcat integral/parțial pe platforma DEX: *Dicționarul de cuvinte și sensuri noi* (2 428 de articole lexicografice; 100%); *Dicționar explicativ al limbii române actuale* (13 709 de articole lexicografice, 50%); *Dicționar de antonime* (100%); *Dicționar poliglot de aforisme și expresii latine* (1800 de aforisme și expresii latine, echivalate în 7 limbi, 50%).
- Secțiunea *Biblioteca online* oferă posibilități de lecturare a lucrărilor de specialitate, semnate de către cercetătorii implicați în proiect; obiective: popularizarea, formarea și cultivarea cunoștințelor de specialitate. În timpul apropiat va fi posibilă accesarea serviciilor *Consultații lingvistice online: Întreabă și Răspundem!*; *Exerciții practice online: Chibzuiește și Rezolvă!* etc. S-a colaborat în editarea volumului *Portrete filologice*. Institutul de Filologie Română „Bogdan P.-Hasdeu”. Coord.: Nina Corcinschi, Eugenia Mincu. Autori: Eugenia Mincu, Liliana Botnaru, Olesea Gîrlea ș.a.) (autor: dr. hab. E. Mincu).

Rezultate cuantificabile pentru anul 2022

La tema proiectului, s-au publicat **72 de lucrări științifice**: inclusiv, **2 studii monografice** (*Variabilitatea limbii române în spațiul basarabean (în baza unor manuale de gramatică și a presei timpului)* (autor: dr. L. Botnari); *Tipologia numelui de familie: semantică și structură* (autor: dr. V. Răileanu); **4 dicționare** (*Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple)* în 4 volume (coordonatoare: dr. Ana Vulpe; lucrare colectivă); *Dicționar poliglot de aforisme și expresii latine* (lucrare colectivă); *Dicționar poliglot de marketing* (lucrare colectivă); *Dicționar de antonime (cu exemple din literatură)* (autor: Gh. Druță, varianta electronică; responsabil ediție: Ana Vulpe); **1 culegere** de studii *Pagini de lingvistică basarabeană* (autor: dr. hab. V. Bahnaru); **1 culegere** de materiale ale Conferinței *Filologia modernă 2022*; **1 lucrare științifico-bibliografică** (*Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare* (autori interviuri: E. Mincu, L. Botnaru et al.; coordonatori de ediție: N. Corcinschi, E. Mincu), **7 articole** în reviste din străinătate recunoscute, **13 articole** în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B, **1 articol** în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B+, **4 articole** în alte reviste naționale, **1 articol** în culegere de lucrări științifice editate în străinătate, **9 articole** în culegeri științifico-bibliografice editate în Republica Moldova, **2 articole** în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare), **19 articole** în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova), **2 articole** în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională, **1 postfață**, **2 recenzii**. Totodată, au fost publicate **14 articole de popularizare a științei**.

- Rezultatele cercetării științifice au fost reflectate în cele trei ediții ale revistei *Philologia*, revista Institutului.
- În cadrul proiectului a fost realizată, conform propunerii de proiect, **1 conferință științifică internațională**.
- Conferința științifică internațională (prezență fizică + online) *Filologia Modernă: realizări și perspective în context european*, cu genericul: *Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”: 65 de ani de la fondare*, ediția a XVI-a, 20-22 octombrie 2022; Organizatori: Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, România, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, România, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Timișoara, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București, Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București. Totodată, s-au desfășurat și alte evenimente științifice: evenimentul *Lansare de cărți* în cadrul Conferinței internaționale *Filologia modernă*: a) lansarea volumului *Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare* (autori interviuri: E. Mincu, L. Botnaru et al.; coordonatori de ediție: N. Corcinschi, E. Mincu; Chișinău, Editura UNU, 2022, 460 p. ISBN 978-9975-3387-9-0; b) lansarea proiectului *La recherche sur l’imaginaire littéraire-artistique. Perspectives interdisciplinaires-SERIMAGE 2022*, financé par l’Agence Universitaire de la Francophonie; c) școala *Eugeniu Coșeriu – 20 de ani de la trecerea în nemurire*;
- **2 conferințe naționale**, la nivel de institut (*Rememorări filologice: Marcu Gabinschi – 90 de ani de la naștere*; *Rememorări filologice: Anton Borș – 90 de ani de la naștere*) și
- **1 lansare de carte** *Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime antonime, paronime, exemple)* în patru volume (lucrare colectivă), apărut recent la Editura „Știința” (Chișinău), cu sprijinul financiar al Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova (www.drrm.gov.md); 12 decembrie 2022, USM.

Rezultate cuantificabile pentru anul 2022

• **Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple)** în 4 volume (coordonatoare: dr. Ana Vulpe; autori: dr. hab. Vasile Bahnaru, dr. Liliana Botnaru, dr. Livia Căruntu-Caraman, dr. hab. Viorica Molea, dr. Maria Onofraș, Tamara Pahomi, Valeriu Scifos, Lidia Vrabie, dr. Ana Vulpe). În anul 2021, a fost elaborată variantă electronică a acestui dicționar. În 2022, este editat acest dicționar în 4 volume, corpus fizic. În comparație cu dicționarele anterioare de acest tip, cuprinde o serie de completări, rectificări referitoare la lista de cuvinte (sub aspectul neologizării vocabularului), precizări de ordin semantic (de echivalență și de opoziție), la nivel de definiții și multe altele. *Dicționarul* poate fi considerat unul de tip bibliotecă, întrucât cuprinde informație variată. Pe lângă partea de bază – cea explicativă, articolul lexicografic mai cuprinde recomandări de pronunție, de silabație, de ortografie, de corectitudine, dificultăți morfologice, variante, etimologie, mărci stilistice, domeniale etc. La sfârșitul articolului lexicografic se indică paronimul cuvântului, în cazul în care se atestă. Plasarea ulterioară a dicționarului în cyberspațiu va contribui la extinderea volumului de informație lingvistică disponibilă pe Internet în limba română, favorizând, astfel, alinierea limbii române la standardele de circulație internațională. **Destinatarul de bază este publicul obișnuit (neavizat), adică orice cunoscător sau persoană interesată de vocabularul limbii române.**

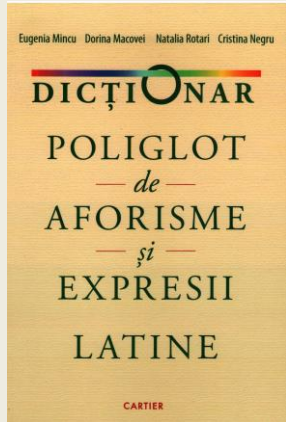

• **Variabilitatea limbii române în spațiul basarabean (în baza unor manuale de gramatică și a presei timpului)** (autor: dr. L. Botnari). Lucrarea pune în discuție situația limbii române de pe teritoriul Republicii Moldova, din perspectiva teoriei variabilității, autoarea referindu-se nu doar la statul Republica Moldova, care și-a declarat independența la 27 august 1991, după destrămarea Uniunii Sovietice, ci la întregul teritoriu basarabean dintre Prut și Nistru, incluzând și malul estic al fluviului Nistru, insistând mai cu seamă asupra perioadei sovietice, urmărind evoluția limbii române, „transpunerea” forțată și artificială a acesteia în „limbă moldovenească”. Materialul factual îl constituie unele gramatici basarabene, inclusiv cele transnistrene, publicate de-a lungul anilor, până la 1989, precum și presa din perioada sovietică, evidențiind condițiile socioculturale în care funcționa limba noastră, dar și cauzele substituirii glotonimului „limbă română” prin sintagma glotică „limbă moldovenească”.

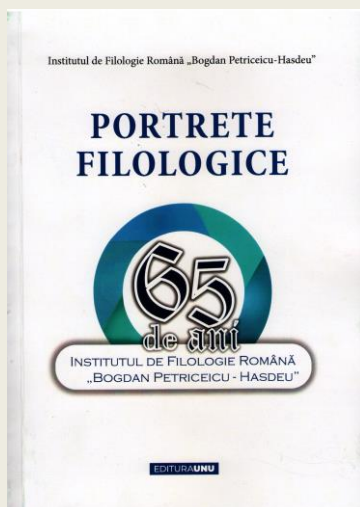
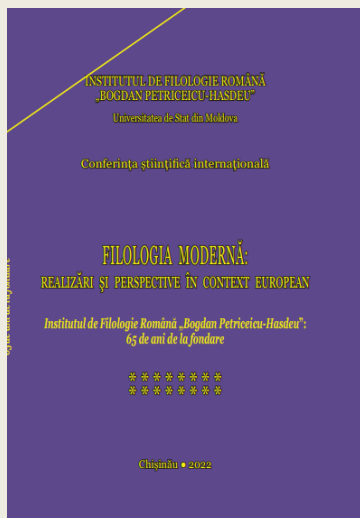
• **Tipologia numelui de familie: semantică și structură** (autor: dr. V. Răileanu). **Monografia Tipologia numelui de familie: semantică și structură** prezintă, într-un format complex, numele de familie: etimologia, formarea, frecvența actuală, variantele care au existat la diferite etape de dezvoltare a limbii române, evidențiindu-se forma actuală și frecvența ei azi. Analiza pornește de la actualitate, aprofundându-se treptat în istorie, fapt ce scoate la iveală evoluția formării sistemului actual de denominație. Ca exemple, sunt folosite numele de familie formate pe baza lexicului și a mijloacelor derivative ale limbii române și care, în prezent, alcătuiesc sistemul antroponimic al Republicii Moldova. Studiul se adresează specialiștilor din domeniu, dar poate fi consultat, în egală măsură, și de alte categorii de persoane preocupate de descifrarea tainelor ascunse în numele de familie.

Rezultate cuantificabile pentru anul 2022

- *Dicționar poliglot de aforisme și expresii latine* (autori: dr. hab. E. Mincu, dr. D. Macovei, drd. N. Rotari, msd. Cr. Negru). *Dicționarul* e menit să popularizeze aforismele latine (echivalate în limbile română, engleză, germană, franceză, spaniolă, italiană, rusă, bulgară), considerate „formule de învățătură și de meditație”, frecvent utilizate în științele socio-umanistice, dar și în limbajul uzual. *Cuvântul-înainte* (tradus în patru limbi moderne) inițiază cititorii în principalele perspective de abordare a corpusului aforistic savant. *Dicționarul* este destinat tuturor cititorilor (mediu didactic – profesori, studenți, elevi, traductologi, specialiști în diverse domenii de activitate etc.), interesați de valorile existențiale universale, într-o sinteză a spiritualității latine.
- *Dicționar poliglot de marketing* (dr. hab. Inga Druță, L. Vieru, M. Vlas). **În condițiile actuale, în care se constată creșterea interesului pentru studiul unor limbi ce fac parte din familii diferite, se impune necesitatea unui *Dicționar poliglot de marketing*.** Adunând un material bogat, lucrarea cuprinde un inventar de circa 3000 de concepte definite în limba română, echivalate în limbile engleză, franceză și rusă. Dicționarul este o lucrare utilă atât pentru studenți, specialiști, profesori, cât și pentru traducătorii de texte specializate. Remarcându-se prin accesibilitate și ținută științifică impresionantă, lucrarea se impune nu numai ca o contribuție valoroasă la cercetarea termenilor din domeniul marketingului, ci și ca o sursă pentru lucrări similare, constituind o treaptă pentru alte cercetări în domeniu.
- *Dicționar de antonime (cu exemple din literatură)* (autor: Gh. Druță, varianta electronică; responsabil ediție: Ana Vulpe). Dicționarul de față își propune drept scop să satisfacă necesitățile, mai întâi de toate, ale elevilor, studenților cadrelor didactice etc., constituind un sprijin important în procesul de utilizare corectă a antonimelor și contribuind, totodată, la lărgirea orizontului de cunoaștere a tezaurului lexical-românesc. **Blocul antonimic reprezintă nu altceva decât un cuplu antonimic ale cărui componente se antonimizează în diferite sensuri, deci aceleași cuvinte pot varia ca antonime în diversele lor sensuri. In asemenea cazuri este vorba nu de antonime diferite, ci de variante antonimice. Unitățile antonimice sunt prezentate în conformitate cu două principii: alfabetic și derivațional.** Fiecare unitate antonimică începe cu acel cuvânt care, conform principiului alfabetic, ocupă locul anterior în raport cu celelalte cuvinte pe care le angajează ca antonime. Excepție fac doar cuvintele prefixate, când intervine principiul derivațional.

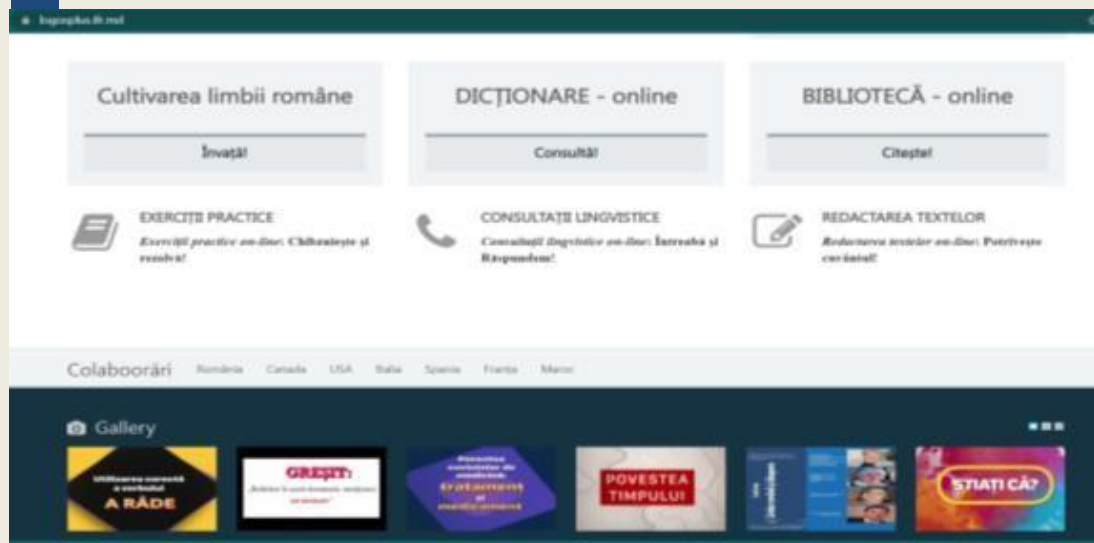
Rezultate cuantificabile pentru anul 2022

- Culegerea de studii ***Pagini de lingvistică basarabeană*** (autor: dr. hab. V. Bahnaru). Culegerea reflectă rezultate ale cercetării, care se înscriu direct în preocupările teoretice și practice ale lexicografiei moderne și care, prin această investigație, capătă un suport bine încheiat, așa încât elaborarea dicționarilor nu va mai fi considerată o activitate de rutină, ci una științifică, de natură aplicată, bazată pe o teorie lexicografică logică, precum și pe teoria modernă a studiului limbii. Lucrarea este concentrată nu doar asupra aspectelor sincronice ale problemelor legate de studierea în sistem și structurală a semanticii lexicale, ci și/mai ales, asupra problemelor ce țin de dezvoltarea, de funcționarea dinamică, la nivelul semantic, al unităților de limbă și a categoriilor semasiologice, care, într-o anumită măsură, rămân în umbră.
- Culegerea ***Filologia modernă***, vol. XVI, coord. L. POPOVSCHI, Chișinău: Pro Libra, 2022. Materiale ale Conferinței științifice internaționale *Filologia Modernă: realizări și perspective în context european*, cu genericul: *Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”: 65 de ani de la fondare*, ediția a XVI-a, 20-22 octombrie 2022. Volumul de față reunește o parte dintre comunicările susținute la ediția a XVI-a a Conferinței științifice internaționale *FILOLOGIA MODERNĂ: realizări și perspective în context european*, cu genericul *Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”: 65 de ani de la fondare*, organizată în perioada 20-22 octombrie 2022 de Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” din Chișinău în parteneriat cu Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” din Timișoara, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București, Centrul de Excelență în Studiul Imaginii, Universitatea din București, Agenția Universitară a Francofoniei, Biblioteca Științifică (Institut) „A. Lupan” din Chișinău.
- Lucrarea științifico-bibliografică ***Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „B.P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare*** (autori interviuri: E. Mincu, L. Botnaru *et al.*; coordonatori de ediție: N. Corcinschi, E. Mincu). Lucrarea cuprinde 20 de portrete filologice, 20 de personalități notorii ale institutului. Fiecare portret este însoțit de un studiu filologic reprezentativ pentru fiecare filolog.

Rezultate cuantificabile pentru anul 2022. Site-ul LogosPlus

- Realizarea a 750 de avize de etimologizare a numelor și a prenumelor. Avizele explică și arată varianta corectă a numelor și prenumelor.
- Secțiunea *Dicționare online* cuprinde platforma de administrare a dicționarilor electronice elaborate (*dex.ifr.md*): *Dicționarul de sinonime al limbii române* (peste 10 000 de cuvinte-titlu) și *Dicționarul uzual al limbii române* (peste 30 000 de cuvinte-titlu) (*dex.ifr.md*). S-au încărcat *Dicționarul de cuvinte și sensuri noi* pe platforma [DEX online](https://dex.ifr.md) (2 428 de articole lexicografice) și *Dicționarul explicativ al limbii române actuale* (13 709 de articole lexicografice), *Dicționarul poliglot de aforisme și expresii latine* (1800 de aforisme și expresii).

- S-a dezvoltat modulul de încărcare a unei litere pe platforma <https://dex.ifr.md/litera>. S-a dezvoltat o metodă colaborativă de lucru privind încărcarea literelor pe platforma [DEX](https://dex.ifr.md). Această metodă constă în utilizarea serviciului *Google Drive* integrată în modulul „Încarcă o literă” din platforma DEX (Tudor Bumbu).

Rezultate cuantificabile pentru anul 2022

СОЛОТВИНО (2)

Обичеюрь ла нунтэ

Май ынты́й мэрг батры́ний ла фаты́ а пецы́... Ши да́кэ ы́нтрэ,
зык: ...трэ́чиц ши ходи́ниц ла ной. Дак не-ам пус а ходи́нй,
апы́ ынтреба́м: ам аузы́т к-аве́ц о фаты́ д"е мэри́тат. Пецито́рий
ынтра́бы зэ́стриа. Чи-й дай д"е зэ́стри ла фаты́? Ка́ри чй-о
аву́т о дат: ка́ри о дат бой, ва́ч¹, пэмы́нт - аму́ ну сынт д"е че́-
ли. Аму́ сы дэ: пе́рн"е, бу́тур¹, ба́н¹ шы ка́ри чи ау, аче́ја да́у.

Ду́па чи с-с

solotvino (2)

йт ш-о мэрг

ин"йт ака́си

мэрг ла кэ

obițeiuri la nuntă

mai întîi mărg batrîniî la fâtâ a peţă... şi dacă întră/
zîc: ...tréçîţ si hodinîţ la noi // dac-ne-am pus a hodinî /
apî întrebă

Solotvino (2)

întrîbâ ză

Obiceiuri la nuntă

avût o dat:

li// amú sê mai întîi mărg batrîniî la fâtâ a peţă...// şi dacă întră/
dúpa çi s-o zîc: „...tréçîţ şi hodinîţ la noi” // dac-ne-am pus a hodinî/
ît ş-o mǎrs apî întrebăm: „am auzît c-avêţ o fâtâ d'e măritát” // peţitóriî
înîţ acásâ/ întrîbâ zăstrija// „çi-î dai d'e zăstri la fâtâ?”// cári ê-o
mărg la călavût o dat: cári o dat bóî/ vâc/ pămînt – amú nu sînt d'e cê-

li// amú sâ dă: pérne/ bútur¹/ báñ¹ şi cári çi ау/ acéja daú//
dúpa çi s-o aflát híne cu peţitul/ cu zăstrija/ apoi s-o gră-
ît ş-o mǎrs la pópa a da mîna// dúpă ê-o da mîna la pópa/ o
înîţ acásâ/ o molătuít²/ o făcút moločág³// apóî a dõu-zî
mărg la cânţălărîjî⁴ a bagá zîlîlî⁵// după cî o bagát zîlîlî/

- **Lucrările de digitalizare** (*Texte dialectale. Volumul 1*) **au presupus următoarele acțiuni:** a) scanare; b) pregătirea pentru convertire în format electronic/ preprocesare cu ajutorul aplicației *ScanTailor* (=„curățare” de tot ce poate împiedica convertirea în format electronic: sublinieri, legături între cuvinte etc.); c) convertirea în format electronic/ recunoaștere optică a caracterelor/ OCR – cu un program special (**elaborat de cercetătorii științifici de la Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”**); d) verificarea și corectarea textului după convertire în format electronic (introducerea/corectarea semnelor nerecunoscute de calculator); e) elaborarea și testarea programului de transliterare în alfabet latin a textelor dialectale, publicate cu caractere chirilice; f) pregătirea textelor pentru transliterarea automată (punerea accentelor pe toate cuvintele accentuate (accentele fie nu au fost recunoscute la etapa de convertire, fie au apărut în altă formă decât cea necesară: *ле'мнили* în loc de *лémнили*) și corectarea greșelilor din original); f) transliterarea automată a textelor cu ajutorul programului special creat (elaborat de cercetătorii științifici de la Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”); i) verificarea și corectarea după transliterarea automată (corectarea greșelilor, restabilirea sublinierilor și a legăturilor dintre cuvinte). Produsul preconizat finalizat este editarea *Textelor dialectale* (volumul 1) și publicarea în secțiunea *Biblioteca on-line*, site-ul *LogosPlus*.

Nivelul de finanțare a proiectului în 2022 / Infrastructura de cercetare

Anul	Planificat	Executat	Cofinanțare
2022	2881,4		2881,4

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	211180	2165.9		2165.9
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	212100	628.1		628.1
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	222720	13.0	-13.0	0.0
Servicii de editare	222910	57.4	+13.0	70.4
Servicii de protocol	222920	3.0		3.0
Indemnizații pt incapacitate temporară de munca	273500	6.0		6.0
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizitelor de birou	336110	8.0		8.0
Total		2881.4		2881.4

Utilizarea infrastructurii de cercetare existente

- În activitatea de implementare a proiectului, cercetătorii beneficiază de **10 calculatoare** (nivel sporit de uzare, anii 2003-2004), **6 imprimante** (nivel mediu de uzare), **1 scaner** (nou, achiziționat **din surse financiare din proiectele noninstituționale**, utilizat în procesul de digitalizare a dicționarelor).
- În cadrul proiectului, a fost creat și dezvoltat site-ul *LogosPlus*, care reflectă rezultatele științifice obținute de către cercetătorii Institutului, inclusiv din proiect.

Potențial științific. Pregătirea cadrelor în anul 2022

În implementarea proiectului sunt implicați **29 de cercetători științifici** (20,5 de unități), dintre care **doctori habilitați – 8; doctori – 11; doctoranzi – 3 etc.**; din 29 de cercetători, **8 sunt tineri cercetători** (Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”) și **2 cercetători** de la Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” .

Formări (20)

- Formarea profesională „Tehnici de editare și prelucrare a materialului pentru publicare”; Formarea profesională „Tehnici de editare și prelucrare a materialului pentru publicare (curs avansat)” oferite de Institut, în cadrul proiectului desfășurat în parteneriat cu AUF *L’enseignement supérieur et la recherche face au défi du distanciel: état des lieux et perspectives*, perioada aprilie-iunie 2022;
- Webinarul „Publicațiile pseudoștiințifice: cum să le evităm?”, 23 februarie 2022, organizat de Direcția evaluare în cercetare și inovare a ANACEC
- Webinarul „Platforma on-line pentru înregistrarea, monitorizarea și raportarea evenimentelor științifice din Republica Moldova”, 23 martie 2022, organizat de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare și Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI)
- Seminarul academic „Consecințele și impactul pandemiei Covid-19 asupra mediului cultural, artistic și educațional”
- Trainingul privind pregătirea propunerilor de proiecte în programul *Orizont Europa – Partea I* (online, 24.02.2022, organizator: AȘM în colaborare cu Academia Română)
- Trainingul privind pregătirea propunerilor de proiecte în programul *Orizont Europa – Partea II* (online, 06.04.2022, organizator: AȘM în colaborare cu Academia Română)
- Webinarul *Oportunitățile Programului Cadru Orizont Europa* (09.09.2022, organizator: AȘM)
- Seminarul de instruire ANCD contracte-proiecte Program de stat, 17.01.2022
- Webinarul de lansare a *Platformei on-line pentru înregistrarea, monitorizarea și raportarea evenimentelor științifice din Republica Moldova*, organizat de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare și Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI), 24 martie 2022
- Evenimentul de lansare a studiului *Inovare pentru Dezvoltarea Durabilă a Republicii Moldova*, organizat de Ministerul Educației și Cercetării în parteneriat cu Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) în cadrul căruia a avut loc lansarea *Programului de consolidare a capacităților pentru implementarea recomandărilor*, 16 iunie 2022.

Formări digitalizare (4)

Întru eficientizarea procedurii de digitalizare, s-au realizat **3 formări** (în colaborare cu Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”).

Colaborare la nivel național în anul 2022

În cadrul implementării proiectului, sunt omniprezente colaborările naționale cu diverse instituții:

- Universitatea de Stat a Moldovei: cercetătorii Institutului sunt membri ai Seminarului de profil (dr. hab. E. Mincu, dr. A. Vulpe); membri ai comisiei de îndrumare (dr. hab. E. Mincu, dr. hab. Angela Savin-Zgardan); membri ai Școlii doctorale USM (dr. hab. I. Druță, dr. hab. A. Savin, dr. hab. E. Mincu, dr. hab. V. Bahnaru etc.); conducători de doctorat (Școala doctorală USM); parteneri în desfășurarea Conferințelor etc.
- Academia de științe a Moldovei (Ziua Științei)
- Universitatea Liberă Independentă din Moldova: cercetătorii Institutului sunt membri ai Seminarului de profil (dr. hab. E. Mincu, dr. A. Vulpe); membri ai comisiei de susținere (dr. hab. E. Mincu, dr. hab. Angela Savin-Zgardan).
- ANACEC: participări la formări (dr. hab. E. Mincu, dr. V. Răileanu, dr. L. Botnari, drd. N. Rotaru); membru ANACEC (dr. hab. A. Savin).
- Axial TV: în baza *Acordului de colaborare*, au fost realizate 7 de emisiuni *Cultivarea limbii române* (linkurile sunt atașate în Raport); Radio Moldova etc.
- Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor.
- Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici”, director dr. Inga Țițchiev (colaborare per proiect): în baza *Acordului de colaborare* sunt realizate activități de digitalizare și transliterare (Subtema 3), dezvoltarea platformei *dex.ifr.md* (Subtemele 1 și 5).

Colaborări științifice internaționale, 2022

În cadrul implementării proiectului, colaborările internaționale au vizat:

- Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, România: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor;
- Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, România: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor;
- Universitatea Națională „Yuriy Fedkovych” din Cernăuți, Ucraina: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor;
- Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Timișoara, România: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor;
- Agenția Universitară Francofonă: formări, cursuri etc.;
- Colaborări la nivel de Diasporă: Eugenia Bojoga, „Școala Eugeniu Coșeriu” etc. Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Timișoara, România;
- Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor;
- Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor;
- Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași: parteneriat în organizarea și desfășurarea conferințelor etc.

Participări la manifestări științifice naționale/internaționale în 2022

Organizarea manifestărilor științifice

- S-au susținut **43 de comunicări** în cadrul manifestărilor științifice: manifestări științifice internaționale (în străinătate) – **4**, manifestări științifice internaționale (în Republica Moldova) – **24**, manifestări științifice naționale – **10**, manifestări științifice cu participare internațională – **5**. Totodată, au fost înregistrate **13 articole** de popularizare a științei, **17 participări** la diverse formări și **17 participări** la emisiuni TV și Radio.
- Rezultatele cercetării științifice au fost reflectate în cele trei ediții ale revistei *Philologia*, revista Institutului.
- În cadrul proiectului a fost realizată, conform propunerii de proiect, **1 conferință științifică internațională**
- Conferința științifică internațională (prezență fizică + online) *Filologia Modernă: realizări și perspective în context european*, cu genericul: *Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”: 65 de ani de la fondare*, ediția a XVI-a, 20-22 octombrie 2022; Organizatori: Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, România, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, România, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Timișoara, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București, Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București. Totodată, s-au desfășurat și alte evenimente științifice: evenimentul *Lansare de cărți* în cadrul Conferinței internaționale *Filologia modernă*: a) lansarea volumului *Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare* (autori interviuri: E. Mincu, L. Botnaru et al.; coordonatori de ediție: N. Corcinschi, E. Mincu; Chișinău, Editura UNU, 2022, 460 p. ISBN 978-9975-3387-9-0; b) lansarea proiectului *La recherche sur l'imaginaire littéraire-artistique. Perspectives interdisciplinaires-SERIMAGE 2022*, financé par l'Agence Universitaire de la Francophonie; c) școala *Eugeniu Coșeriu – 20 de ani de la trecerea în nemurire*.

și **2 conferințe naționale**, la nivel de institut (*In memoriam. Marcu Gabinschi; In memoriam. Anton Borș*).

Promovarea proiectului și a rezultatelor obținute în anul 2022

Site-ul LogosPlus. Științele filologice implică studii lingvistico-terminologice și literare. Proiectul național *Valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național în contextul integrării europene*, Program de Stat (2020-2023), implementat în parteneriat cu Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” reprezintă o oportunitate de valorificare a resurselor filologice în mediul on-line. În colaborare cu Institutul sus-numit, a fost creat *LogosPlus* (logosplus.ifr.md), portal de resurse filologice, care tinde a fi un promotor al valorilor naționale (limbă și cultură) și este destinat publicului larg. Norma și esteticul limbii române sunt promovate prin tabletele de etimologizare și de cultivare a limbii (tablete de cultivare a limbii române (164 de tablete Word, distribuite în secțiunile: *Fonetică, ortografie, punctuație, Morfologie, Lexic și semantică, Sintaxă*), 40 de tablete video de etimologizare (14) și de cultivare a limbii (26). Sunt prezente 22 de *Portrete filologice*, video, care vin să promoveze imaginea Institutului. Secțiunea *Biblioteca online* conține lucrări științifico-didactice, disponibile publicului larg. Această rubrică este preconizată a include lucrările Institutului în format electronic, ce vor putea fi consultate de publicul larg. În timpul apropiat vor fi disponibile serviciile: *Consultații Lingvistice online: Întreabă și Răspundem!*, prin care vor putea fi adresate diverse întrebări cercetătorilor implicați în proiect, în vederea obținerii unor răspunsuri concrete; *Exerciții practice online: Chibzuiește și Rezolvă!* va oferi o gamă largă de exerciții practice, destinate publicului larg (elevi, studenți, profesori ș. a.), prin care acesta își va verifica, consolida cunoștințele (de limbă) teoretice acumulate. Secțiunile *Articole recente* și *Apariții editoriale* au drept obiectiv diseminarea rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectelor, dar și popularizarea lor; aceste rezultate sunt în acces deschis.

- 17 participări la emisiuni TV și Radio.
- Membru/președinte al comitetului organizatoric/științific, al comisiilor, consiliilor științifice de susținere a tezelor **(32)**
- Redactor / membru al colegiilor de redacție al revistelor naționale / internaționale **(14)**
- Conducători ai tezelor de doctorat abilitați **(4)**, conducători de doctorat **(4)**, doctoranzi **(8)**

Aprecierea rezultatelor obținute în anul 2022

Rezultatele remarcabile obținute de cercetătorii Institutului sunt apreciate de întreaga comunitate științifică și nu numai; astfel, doctorul habilitat Anatol EREMIA a fost decorat cu Medalia Academiei de Științe a Moldovei „Nicolae Milescu Spătarul”, 23 ianuarie 2022, fiindu-i dedicat și un articol de apreciere: ANATOL EREMIA – STRĂJER AL TOPONIMIEI, elaborat de către Aurelia Hanganu și publicat în *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”* (Categorie B, 2022, nr. 2, pp. 117-123. ISSN: 1857-0461, ISSN-e 2587-3687).

Concluzii. Dificultățile în realizarea proiectului. Recomandări. Propuneri

- Realizările din cadrul proiectului (obiectul de cercetare – limba română) au vizat: revalorificarea elementului static al limbii române, a fundamentelor greco-latine în stabilirea profilului terminologic în limba română în contextul internaționalizării, al standardizării și al unificării terminologiilor; valorificarea textelor românești vechi; reactualizarea patrimoniului onomastic și a celui toponimic, identificarea elementelor dinamice ale limbii; elucidarea fenomenelor lingvistico-terminologice, generatoare de modificări în limba română la nivelurile: morfologic, lexical, semantic, funcțional etc.; salvagardarea arhivei dialectologice; digitalizarea și transliterarea în alfabet latin a textelor dialectale, a dicționarilor etc.
- La tema proiectului, s-au publicat **72 de lucrări științifice** (inclusiv, **2 studii monografice** (*Variabilitatea limbii române în spațiul basarabeian* (în baza unor manuale de gramatică și a presei timpului) (autor: dr. L. Botnari); *Tipologia numelui de familie: semantică și structură* (autor: dr. V. Răileanu); **4 dicționare** (*Dicționarul explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple)* în 4 volume (coord. dr. Ana Vulpe; lucrare colectivă); *Dicționar poliglot de aforisme și expresii latine* (coord. dr. hab. Eugenia Mincu, lucrare colectivă); *Dicționar poliglot de marketing* (coord. Dr. hab. Inga Druță, lucrare colectivă); *Dicționar de antonime (cu exemple din literatură)* (autor: Gh. Druță, varianta electronică; coord. dr. Ana Vulpe); **1 culegere** de studii: *Pagini de lingvistică basarabeiană* (autor: dr. hab. V. BAHNARU); **1 lucrare științifico-bibliografică** (Institutul de Filologie Română „B. P.- Hasdeu”. *Portrete filologice. Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” la 65 de ani de la fondare* (autori interviuri: E. Mincu, L. Botnaru et al.; coordonatori de ediție: N. Corcinschi, E. Mincu; s-au ținut **43 de comunicări** în cadrul manifestărilor științifice naționale și internaționale. Se lucrează asupra dicționarilor și studiilor monografice, preconizate a fi editate în cadrul acestui proiect: *Dicționar de anglicisme recente* (dr. A. Vulpe, dr. L. Căruntu-Caraman, 2023; realizare 75%); *Sandipa. Un vechi manuscris românesc* (dr. G. Verebceanu, 2023; realizare 78%); *Dicționar de unități polilexicale stabile motivate în limba română* (dr. hab. A. Savin, 2023; realizare 75%); *Dicționarul poliglot de branding* (lucrare colectivă, 2023; 75%); *Studiu de metaforă. Mic dicționar de metaforă* (lucrare colectivă, 2023; 75%); *Texte dialectale* (dr. hab. V. Pavel, dr. L. Popovschi, L. Malahov, 2023; 75%) etc.
- Au fost oferite **750 de avize de etimologizare a numelui și a prenumelui**. În octombrie 2022, a avut loc Conferința științifică internațională *Filologia Modernă: realizări și perspective în context european*, cu genericul: *Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”: 65 de ani de la fondare*, ediția a XVI-a, 20-22 octombrie 2022; Organizatori: Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, România, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, România, Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Timișoara, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București, Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București.
- **Scopul și obiectivele propuse (etapa anuală 2022) au fost realizate.**

Vă mulțumesc!